

Noodhulp aan in het wild levende dieren Limburg (2017-2023)

Geachte Staten,

Graag brengen wij onder uw aandacht wat voor hulpbehoevende in het wild levende dieren uit Limburg er in de afgelopen jaren geholpen zijn door enkele dierenhulpverleningsinstanties.

Zij konden hun werk mede bekostigen met de subsidieregeling die in 2020, 2022 en 2023 opengesteld is voor noodhulp en vervoer van zieke en gewonde inheemse in het wild levende beschermde dieren, op basis van paragraaf 2.6 van de Subsidieregeling Inrichting Landelijk Gebied (SILG). De regeling subsidieert het vervoeren en verlenen van opvang en noodhulp aan in het wild levende beschermde inheemse dieren, aangetroffen in Limburg. Dit betreffen diersoorten die worden beschermd conform paragraaf 3.1, 3.2 en 3.3 van de Wet natuurbescherming: de Vogelrichtlijn- en Habitatrichtlijnsoorten en de nationaal beschermde soorten. Het doel was daarmee bij te dragen het herstel van een gunstige staat van instandhouding van in het wild levende bedreigde soorten, met een prioriteit bij soorten waarvoor Nederlands Limburg van groot belang is.

Hulp aan in het wild levende dieren in Limburg wordt uitgevoerd door een netwerk van dierenambulances en gespecialiseerde opvangcentra. De dierenambulances nemen de meldingen aan en zorgen voor het vervoer en acute noodhulp, waar nodig in samenwerking met enkele lokale dierenartsen. Vervolgens brengen ze de dieren naar een opvangcentrum voor in het wild levende dieren. Hier worden de dieren opgevangen, verzorgd en na rehabilitatie weer vrijgelaten in de natuur.

Naast enkele andere opvangcentra (Das en Boom, Wildlife SOS) en dierenambulances (Midden-Limburg, Limburg-Zuid) zijn er met behulp van deze subsidieregeling wilde dieren in nood vervoerd en geholpen door:

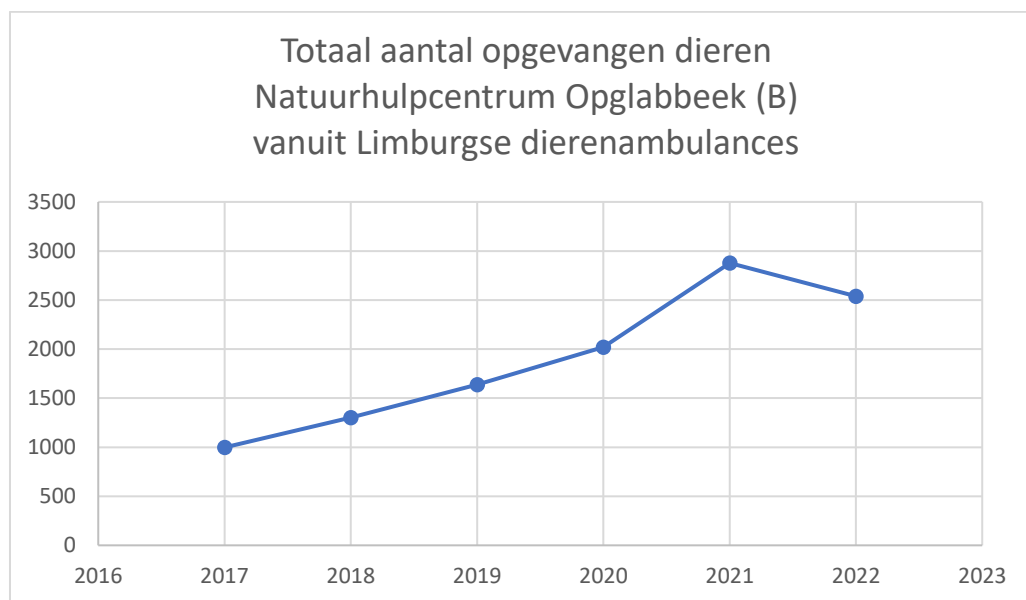
- **Natuurhulpcentrum Opglabbeek, Belgisch Limburg (opvang)**
- **Egelopvang Stein (opvang)**
- **Dierenbescherming Limburg, Born (acute noodhulp en vervoer)**

Van deze laatste drie organisaties ontvangt u hierbij een overzicht van de vervoerde en opgevangen zieke en gewonde wilde beschermde inheemse dieren in de afgelopen jaren.

Veel opgevangen of vervoerde zieke en gewonde wilde beschermde inheemse dieren betreffen uiteraard veel voorkomende soorten, maar er zijn ook zoogdieren en vogels vervoerd en/of opgevangen die op de Rode (of Oranje) Lijst staan - met een (ernstig) bedreigde, kwetsbare of gevoelige status – en/of tot de prioritaire soorten voor actieve soortenbescherming in Limburg behoren en/of Europees beschermde Habitat- of Vogelrichtlijnsoort zijn.

Natuurhulpcentrum Opglabbeek

Het Natuurhulpcentrum VZW is een opvangcentrum voor zieke, gewonde en hulpbehoevende wilde dieren in Opglabbeek (Belgisch Limburg). Zowel inheemse als exotische dieren worden omringd met de beste zorgen. Daarnaast is educatie en opleiding een belangrijk aspect. Voor de provincie Limburg vangt dit centrum al sinds een groot aantal jaren zieke of gewonde inheemse wilde dieren op.

In de periode 2017 tot en met september 2023 (6 3/4 jaar, bijna 7) heeft het Natuurhulpcentrum in Opglabbeek (Belgisch Limburg) zo'n **14.000** dieren opgevangen en verzorgd, die in gewonde of verzwakte staat door dierenambulances vanuit de Nederlands-Limburgse natuur werden aangebracht. Gemiddeld zo'n **2000** dieren per jaar, met een toenemende trend, o.a. door dierziekten. (zie bijlagen onderaan dit document)

Dit betrof **144 verschillende inheemse diersoorten**, waaronder zowel kleine als grote vogels én zoogdieren. Een enkele uitzondering daargelaten (zoals bruine rat, huismuis en mol) zijn inheemse zoogdieren principieel beschermd.

Ondanks die beschermde status hebben veel inheemse diersoorten géén gunstige staat van instandhouding, en zijn bedreigd of kwetsbaar.

Ook onder de **111** vanuit Nederlands Limburg bij het Natuurhulpcentrum aangebrachte vogelsoorten waren **23 Rode Lijst-soorten** met een *bedreigde, kwetsbare of gevoelige status* en **9 Oranje Lijst-soorten**, die op de Rode Lijst *dreigen* te komen. Het *totaal aantal opgevangen vogels in de periode 2017-sept 2023* was **bijna 9.500, gemiddeld bijna 1400 vogels per jaar**.

Voorbeelden van *kwetsbare* vogelsoorten op de Rode Lijst die door Limburgse dierenambulances naar het Natuurhulpcentrum zijn gebracht zijn: **Boomvalk, Koekoek, Patrijs, Ransuil, Steenuil, Torenvalk en Wielewaal**. Daarnaast *ernstig bedreigde* vogelsoorten als **Draaihals en Velduil**, en *gevoelige* soorten als (onder meer) **Oehoe, Veldleeuwerik, Blauwe Kiekendief, Huis- en Boerenwaluw**.

Van de **33** bij NHC opgevangen *zoogdiersoorten*, waaronder 10 vleermuissoorten, waren er **7 van een Rode Lijstsoort** (2 met status kwetsbaar, 5 met status gevoelig). Het totaal aantal opgevangen

zoogdieren in de periode 2017-sept 2023 was **meer dan 4.500**, gemiddeld zo'n 680 zoogdieren per jaar.

Bij de opgevangen zoogdiersoorten van de Rode Lijst kun je denken aan **Hermelijn, Wezel, en jaarlijks tientallen Konijnen en Hazen**, naast verschillende bijzondere **vleermuissoorten**. Verder worden jaarlijks onder meer vele tientallen **vossen, eekhoorns, steenmarters, reeën en dassen** geholpen, naast honderden **egels**. En daarnaast nog een enkel **Wild zwijn, Bunzing of Bever**.

In bijlagen: specificatie van de door het Natuurhulpcentrum opgevangen dieren per soort.

Egelopvang Stein

Stichting Egelopvang Stein, opgericht in 2017, heeft als doel de egel hulp te bieden en als soort in de provincie Limburg te behouden. Nu anno 2023 is het nog steeds een groeiende organisatie voor zowel het aantal vrijwilligers, als het aantal opgevangen egels. Bij deze opvang zijn uitsluitend en alleen vrijwilligers aan het werk, werkzaam op een non-profit basis, allen met een diverse achtergrond en hun unieke kwaliteiten. Sommige vrijwilligers komen vanuit hun re-integratietraject, anderen vanuit achterstand tot de arbeidsmarkt (i.s.m. Vidar).

De opvang werkt nauw samen met een aantal dierenartsen en drie van de vrijwilligers zijn paraveterinair geschoold.

Op 04-10-2023 zijn er al 408 egels opgevangen, het blijkt dus dat de opvang het steeds drukker krijgt en het niet goed gaat met de egels. Mogelijke oorzaken van de achteruitgang van het aantal egels, denk aan versteende tuinen, chemische bestrijdingsmiddelen (vergiftigde insecten), klimaatverandering, waardoor veel te droge zomers, dus minder insecten, autowegen en robotmaaiers en trimmers. Ook zwerfafval en rattenvallen is een groot probleem voor de met name jonge egels, die nieuwsgierig overal hun neus in stoppen.

Egelopvang Stein				
Categorie:	2020	2021	2022	2023*
Opgenomen	278	232	351	408
Overleden	136	122	147	
Uitgezet	118	83	177	
Nog in opvang (eind van het jaar)	24	27	27	

*cijfers t/m 04-10-2023

Dierenbescherming Limburg

Stichting Dierenbescherming Limburg te Born ontfermt zich naast gehouden dieren ook over in het wild levende dieren in nood. De meldkamer neemt meldingen aan en de ambulance zorgt voor het vervoer.

Vervoer in het wild levende dieren Dierenbescherming Limburg						
Categorie	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Meldingen	1814	2350	2807	3601	5115	4270
Gereden ritten	1810	2012	2221	2565	3416	3155
Aantal vervoerde/geholpen dieren	1973	2223	2149	2622	3340	2994

Afhankelijk van de situatie wordt er hulp geboden. Zo worden dieren bevrijd als ze verstrikt zijn geraakt, of worden ze bij acute nood naar een lokale dierenarts gebracht. Als zieke of gewonde dieren stabiel genoeg zijn, brengt de Dierenbeschermingsambulance ze naar het Natuurhulpcentrum in Opglabbeek België.

De Dierenbescherming heeft al een jarenlange samenwerking met het Natuurhulpcentrum in Opglabbeek en beschikt ook over een ontheffing om daar dieren te mogen brengen. Naast ambulances van de Dierenbescherming leveren ook andere Limburgse dierenambulances dieren af bij het Natuurhulpcentrum.

Algemeen

Helaas valt niet elk aangebracht dier te redden. Als de overlevingskans te gering is of het dier niet meer in vrijheid kan leven, kan het ook geëuthanaseerd worden. Gemiddeld kan iets minder dan de helft van de aangebrachte dieren met succes hersteld teruggezet worden in de natuur. Indien een dier niet gered kan worden is het vanuit oogpunt van dierenwelzijn sowieso toch zinvol dat zo'n dier zo nodig geëuthanaseerd wordt. Maar als een dier wél gered en teruggezet kan worden is dat winst vanuit oogpunt van dierenwelzijn, soortenbescherming én biodiversiteit.

Zorgplicht

Iedereen heeft wettelijk een zorgplicht voor dieren, in het bijzonder hulpbehoevende dieren. Voor burgers beperkt die zorgplicht zich tot het waarschuwen van hulpverlenende instanties. Het is primair aan die deskundige instanties om te beoordelen of herstel, medische zorg en opvang van een in het wild levend dier mogelijk of noodzakelijk zijn. Daarmee kunnen ook ongelukken voorkomen worden met verwondingen of op de mens overdraagbare dierziekten. In tijden van oprukkende zoönosen is bioveiligheid van groot belang. De keten van hulpverlening aan hulpbehoevende wilde dieren bestaat uit het landelijk meldpunt 144, dierenambulances, dierenartsen en wildopvangcentra. Deze hebben van de provincie een ontheffing gekregen, om gewonde in het wild levende dieren te mogen vervoeren, verzorgen en opvangen.

Als primair verantwoordelijke voor natuurbeheer is de provincie de aangewezen partij om, in samenspraak met gemeenten, regie te nemen in het ondersteunen van zorg voor hulpbehoevende wilde dieren. Dit stelt ook de Raad voor Dieraangelegenheden (RDA) in het actuele advies over wildopvang dat zij op verzoek van de minister van LNV heeft opgesteld. Gezien de wettelijke zorgplicht voor dieren in nood, betekent dit ook dat betrokken overheden financieel zouden moeten bijdragen aan het borgen van de kwaliteit en continuïteit van wildopvang.

Aanbevelingen

- a) Maak binnen de provincie Limburg afspraken over opvang en vervoer van in het wild levende dieren met alle betrokkenen in de keten dierenhulp, zoals gemeenten, opvangcentra en dierenambulances. Bepaal wie welke bijdrage levert (fysiek, personeel, financieel of anderszins) en maak er voldoende financiële middelen voor vrij. Houd daarbij rekening met het toenemend aantal binnenkomende dieren, het tekort aan medewerkers en vrijwilligers, en de stijgende kosten.
- b) Start een publiekscampagne of ondersteun de opvangcentra hierbij. Zo weten inwoners wat ze moeten doen of laten als ze wilde dieren in nood aantreffen en hoe ze kunnen voorkomen dat in het wild levende dieren, mede door hun toedoen, in problemen raken.
- c) Maak als provincie Limburg ook landelijk afspraken over verantwoordelijkheden voor en structurele financiering van wildopvang en -vervoer, in interprovinciaal overleg met andere provincies in IPO-verband en met het Rijk.

- **Dierenbescherming Limburg**

Hein Huijers

hein.huijers@dierenbescherming.nl

[REDACTED]

Michiel de Wit

michiel.dewit@dierenbescherming.nl

[REDACTED]

- **Stichting Egelopvang Stein**

Marieke van den Ende

egelopvangstein@gmail.com

[REDACTED]

- **Natuurhulpcentrum Opglabbeek (B)**

Sil Jansen

info@natuurhulpcentrum.be

[REDACTED]

BIJLAGEN

1. Opgevangen inheemse vogels Natuurhulpcentrum 2017 t/m september 2023 vanuit Limburgse dierenambulances

Soort	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023*
Aalscholver	1	0	1	0	3	4	1
Appelvink	0	0	2	0	1	1	0
Bergeend	0	0	0	0	0	0	2
Blauwe kiekendief (gevoelig Rode Lijst)	0	1	0	0	0	0	0
Blauwe reiger	14	23	14	10	27	15	11
Boerenwaluw (gevoelig Rode Lijst)	8	4	16	8	20	10	10
Bonte vliegenvanger	0	0	0	1	0	2	0
Boomklever	0	1	0	1	4	2	1
Boomkruiper	0	0	2	4	0	0	2
Boomvalk (kwetsbaar Rode Lijst)	0	0	0	0	0	4	0
Bosrietzanger	0	0	0	1	0	0	0
Bosuil	6	10	10	22	11	5	4
Brandgans	0	1	2	0	4	2	1
Buizerd	35	33	24	24	38	28	26
Casarca	1	0	0	0	0	0	0
Dodaars	0	1	0	1	0	0	1
Draaihals (ernstig bedreigd Rode Lijst)	0	0	2	0	0	0	1
Drieteenmeeuw (gevoelig Rode Lijst)	0	0	0	0	0	0	1
Ekster	25	48	60	54	95	95	57
Fazant	4	0	3	1	0	3	1

Fitis	0	0	0	0	0	1	1
Franjestaart	0	1	0	1	0	0	0
Fuut	1	0	1	1	1	0	0
Gaai	11	2	14	11	25	13	17
Geelgors	0	1	0	0	0	0	2
Gekraagde roodstaart	0	0	0	0	1	0	0
Gierzwaluw	45	77	109	64	61	79	109
Goudhaan	0	1	2	4	0	1	0
Goudvink	1	0	0		0	0	0
Grasmus	0	0	2	1	3	0	1
Grauwe gans	8	3	3	5	12	8	5
Grauwe vliegenvanger (gevoelig Rode Lijst)	0	0	0	0	0	2	0
Groene specht	4	3	6	9	7	7	5
Groenling	4	6	2	6	3	2	5
Grote bonte specht	9	9	11	23	17	32	20
Grote gele kwikstaart	0	2	0	0	5	0	0
Grote lijster (kwetsbaar Rode Lijst)	0	0	0	0	0	1	0
Grote mantelmeeuw	0	0	0	0	1	0	0
Grote zilverreiger	0	0	0	0	1	0	0
Havik	3	4	4	5	2	1	2
Heggenmus	3	7	7	13	9	17	18
Hermelijn	0	0	1	0	0	0	0
Holenduif	1	4	2	10	16	13	9
Houtduif	154	250	293	419	452	454	395
Houtsnip	6	2	3	4	12	7	0
Huismus (gevoelig Rode Lijst)	20	29	48	73	151	115	101

Huiszwaluw (gevoelig Rode Lijst)	6	14	25	13	17	24	29
IJsvogel	1	2	0	5	3	2	2
Kauw	22	21	42	43	55	57	80
Kerkuil	4	7	2	8	13	2	6
Kievit (Oranje Lijst)	1	1	0	0	4	1	0
Kleine karekiet	0	0	0	1	0	0	0
Kleine mantelmeeuw	0	2	1	0	0	1	0
Kneu (gevoelig Rode Lijst)	0	0	0	0	0	0	1
Knobbelzwaan	16	7	2	8	16	15	12
Koekoek (kwetsbaar Rode Lijst)	0	0	0	0	0	0	1
Kokmeeuw (Oranje Lijst)	4	6	7	12	11	10	19
Kolgans	0	0	0	0	1	0	0
Koolmees	22	21	27	56	45	76	48
Koperwiek	1	0	1	2	4	2	0
Kramsvogel (gevoelig Rode Lijst)	0	0	0	0	1	0	0
Kruisbek	0	0	0	0	1	0	0
Kuifeend	0	0	0	0	2	0	0
Kwartel	0	0	0	0	3	0	1
Laatvlieger	1	2	4	2	6	2	7
Meerkoet	4	4	2	6	4	3	1
Merel	25	18	31	75	104	136	92
Middelste bonte specht	0	0	0	0	2	0	0
Nachtzwaluw	0	0	0	1	0	1	0
Nijlgans	1	6	6	4	27	5	17

Oehoe (gevoelig Rode Lijst)	2	0	2	1	1	1	1
Oeverzwaluw	0	0	0	0	0	0	1
Ooievaar	0	3	0	1	0	1	1
Patrijs (kwetsbaar Rode Lijst)	0	1	0	0	0	0	1
Pimpelmees	11	14	11	11	32	63	21
Putter	0	1	7	3	3	5	3
Ransuil (kwetsbaar Rode Lijst)	3	5	7	8	10	4	4
Rietgors	0	0	0	0	0	0	1
Ringslang	1	0	0	0	2	0	0
Rode wouw	2	0	0	0	0	1	0
Roek (Oranje Lijst)	1	3	9	2	5	7	3
Roodborst	7	10	8	13	30	16	15
Scholekster (Oranje Lijst)	1	0	0	0	0	0	4
Sijs	0	0	0	0	2	0	0
Slechtvalk	1	2	1	1	3	1	2
Smelleken	0	0	0	0	1	0	0
Sneeuwgans	1	0	0	0	0	0	0
Sperwer (Oranje Lijst)	8	8	6	7	11	8	4
Spreeuw (Oranje Lijst)	6	3	5	4	19	10	5
Staartmees	0	0	1	1	0	0	0
Steenmarter	19	26	28	24	41	28	20
Steenuil (kwetsbaar Rode Lijst)	2	2	4	1	4	3	2

Stormmeeuw	1	1	0	1	2	5	0
Tijftjaf	2	0	1	2	1	0	0
Toendrarietgans	0	0	0	0	0	2	0
Torenvalk (kwetsbaar Rode Lijst)	7	9	7	18	28	14	12
Tuinfluter	0	0	0	0	1	0	1
Turkse tortel	36	38	49	69	80	70	70
Veldleeuwerik (gevoelig Rode Lijst)	0	0	0	1	1	0	0
Velduil (ernstig bedreigd Rode Lijst)	1	1	1	0	0	1	0
Vink	1	13	12	17	14	18	6
Visdief (gevoelig Rode Lijst)	0	0	0	0	0	0	1
Waterhoen (Oranje Lijst)	4	3	1	7	14	3	12
Watersnip (bedreigd Rode Lijst)	0	0	0	0	0	0	0
Wespendief	0	0	0	0	0	1	0
Wielewaal (kwetsbaar Rode Lijst)	0	0	0	0	1	0	0
Wilde eend	43	61	84	62	122	101	112
Winterkoning	0	8	0	2	2	12	5
Witte kwikstaart	1	5	2	7	8	8	3
Zanglijster	2	1	4	5	9	12	10
Zilvermeeuw	0	1	0	1	2	2	2
Zwarte kraai	54	53	56	61	77	91	90
Zwarte mees (gevoelig Rode Lijst)	0	0	0	0	1	0	1
Zwarte roodstaart	0	8	2	1	11	30	7

Zwarte specht	0	0	0	0	0	1	0
Zwartkop	1	3	9	8	15	13	3
TOTAAL	998	1303	1638	2020	2877	2538	2276

2. Redenen van opvang vogels

Andere oorzaak:	0,94%		Ontsnapt/gedumpt	0,33%
Besmeurd/vervuild	0,29%		Raam/glaspartij	10,71%
<i>Draad/net</i>	1,25%		Schotwond	0,08%
Extreem weerbeeld	0,72%		<i>Tuinwerk</i>	1,70%
<i>Hond</i>	1,93%		Vast binnen omheining	0,49%
Hoogspanningskabel	0,21%		Vast in gebouw	0,76%
Kat	10,04%		Vast in schouw	1,13%
Klem	0,25%		Vast in zwembad/vijver	0,43%
<i>Mishandeling (menselijk)</i>	1,64%		Verdwaald	0,47%
<i>Natuurlijke predator</i>	2,91%		Vergiftiging	0,35%
Nestjong buiten het nest	22,80%		<i>Verkeer</i>	6,53%
Nestjong verlaten door ouders	10,61%		Visdraad/visnet/vishaak	0,43%
<i>Onbekende oorzaak</i>	2,16%		Vrijwillige afstand	0,18%
<i>Onbekende oorzaak, breuk</i>	5,25%		Ziekte	3,94%
<i>Onbekende oorzaak, gewond</i>	5,60%		Zwerfafval	0,16%
<i>Onbekende oorzaak, verzwakt</i>	5,73%			

3. Opgevangen inheemse zoogdieren Natuurhulpcentrum 2017 t/m september 2023 vanuit Limburgse dierenambulances

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Aardmuis	0	0	0	0	0	0	1
Baardvleermuis	0	0	0	0	1	0	0
Bever	0	1	0	1	2	3	3
Beverrat	0	0	0	0	0	1	0
Bosmuis	1	0	4	10	13	14	9
<i>Bunzing</i>	1	3	3	1	3	1	2
Das	20	10	28	14	17	19	20
Egel	127	162	293	430	741	452	460
Everzwijn	2	1	0	1	2	0	1
Franjestaart	0	1	0	1	0	0	0
Gewone dwergvleermuis	13	13	16	31	38	29	37
Gewone grootoorvleermuis	0	1	0		5	3	3
Haas – gevoelig rode lijst	16	15	15	26	38	31	37
Hermelijn – kwetsbaar rode lijst	0	0	1	0	0	0	0
Huismuis	0	8	4	24	0	1	18
Huisspitsmuis	2	6	17	6	12	9	10
Ingekorven vleermuis – gevoelig rode lijst	0	0	0	1	2	2	0
Kleine dwergvleermuis	0	0	0	0	0	0	1
Laatvlieger – kwetsbaar rode lijst	1	2	4	2	6	2	7
Ree	14	22	19	13	25	36	16
Rode eekhoorn	27	59	67	68	70	85	70
Rosse vleermuis	0	0	0	0	1	0	0
Rosse woelmuis	0	0	0	1	1	1	3
Ruige dwergvleermuis	0	0	0	1	0	1	1
Steenmarter	19	26	28	24	41	28	20
Tweekleurige vleermuis – gevoelig rode lijst	0	0	0	0	0	0	1

Veldmuis	10	1	2	0	0	0	0
Vos	23	19	20	10	18	21	12
Watervleermuis	0	0	0	1	0	0	0
Wezel – gevoelig rode lijst	0	3	1	1	2	3	2
Wild konijn – gevoelig rode lijst	33	36	14	14	23	29	10
TOTAAL	328	415	559	693	1069	775	753

4. Redenen van opvang zoogdieren

Andere oorzaak:	1,18%		Ontsnapt/gedumpt	0,61%
Besmeurd/vervuild	0,08%		Raam/glaspartij	0,00%
<i>Draad/net</i>	2,92%		Schotwond	0,04%
Extreem weerbeeld	0,16%		<i>Tuinwerk</i>	2,11%
<i>Hond</i>	2,76%		<i>Vast binnen omheining</i>	3,90%
Hoogspanningskabel	0,00%		Vast in gebouw	0,93%
<i>Kat</i>	2,27%		Vast in schouw	0,32%
Klem	0,32%		Vast in zwembad/vijver	0,85%
Mishandeling (menselijk)	0,16%		<i>Verdwaald</i>	1,42%
Natuurlijke predator	0,20%		Vergiftiging	0,24%
Nestjong buiten het nest	13,19%		Verkeer	11,28%
Nestjong verlaten door ouders	11,08%		Visdraad/visnet/vishaak	0,04%
<i>Onbekende oorzaak</i>	2,15%		Vrijwillige afstand	0,20%
<i>Onbekende oorzaak, breuk</i>	1,42%		Ziekte	20,01%
Onbekende oorzaak, gewond	11,53%		Zwerfafval	0,12%
Onbekende oorzaak, verzwakt	8,48%			